

KEN WAGENBERG

1. Uw startpunt heet “Plexat”. Het dateert uit 1939. Vroeger werd het gebruikt als “Patronaat” - Jeugdhuis. Ook is er jarenlang de bewaarschool (later de kleuterschool) in gehuisvest geweest.
2. Komende uit het gebouw gaat u naar links en neemt vervolgens de 1^e weg rechts: Parallelweg.
3. Drogisterij “De Waag” was van oorsprong een bakkerij met winkel. Rechts op de hoek stond het pakhuis van de Boerenbond. Tot 1885 was dat de eerste school van Wagenberg.
4. Op no. 6 woonde kapper Dries Lips. Hij was ook doodsbidder, een combinatie die vroeger vaker voorkwam.
5. No. 20 was vroeger “Neerlandsch Koffiehuis”. Nu is het een buurtsuper annex bakkerij.

1

6. Aan de linkerkant passeer je verschillende nauwe doorgangen. Deze waren voor de brandweer, die vroeger in geval van brand gemakkelijker achterom kon komen.
7. Wagenstraat 1-3 (op hoek met de Parallelweg) staat de dorpsuper, vroeger bakkerij met winkel.
- 8.

Deze eeuwenoude schuur is in 2012 geheel gerestaureerd. De gevels zijn “gepotdekseld”.

Deze boerderij (no. 36), die de afgelopen jaren volledig is gerestaureerd, is de oudste

- boerderij van Wagenberg. Hoe oud is niet meer te achterhalen. Volgens een van de laatste bewoners stamt de boerderij uit de 16e eeuw. Volgens de heemkundekring stamt de boerderij uit de 17e of 18e eeuw.
10. Aan het eind van de weg gaan we links af, de Brouwerijstraat in, maar we kijken (of lopen) eerst nog even naar rechts. De Brouwerijstraat liep tot 1960 rechtdoor langs café-restaurant “De Ruij”. Dit café-restaurant was tot 1928 een bierbrouwerij en limonadefabriek. Vandaar de naam: Brouwerijstraat. Het oude pand Thijsseweg 2 hoorde er ook bij.
11. No. 53 was vroeger een bakkerij annex winkel. Jantje van Bragt bezorgde brood bij zijn klanten, op de bromfiets met een grote mand voorop.
12. De voormalige boerderij (no. 46) was 2 eeuwen geleden van dezelfde familie als de boerderij Parallelweg 36.
13. No. 44 was vroeger een kruideniers winkel. Achter de grote deur van no. 42 stond vroeger de wagen van voerman Toon Joosen, die met paard en wagen elke dag naar Breda reed voor boodschappen.
14. No. 51 was vroeger een verfwinkel.
15. No. 36-36a is gebouwd in 1891 als café “De Harmonie”. Het was het vroeger het repetitielokaal van de harmonie.
16. De huizen 35 – 41 zijn gebouwd in 1921. Het waren op Wagenberg de eerste huizen van Volksbelang.
17. No. 27 is gebouwd in 1883-1884 als woning voor de hoofdonderwijzer. Zo’n huis noemde men vroeger “Schoolhuis”.

De enige onderwijzer in het dorp had de school in zijn woning.

18. Het pad naast no. 27 leidde vroeger naar de molen die daar van omstreeks 1810 tot circa 1915 heeft gestaan. Het pad werd daarom “Meulenpad” genoemd en is nu de officiële straatnaam richting Thijsseweg.

19. No. 30 was de winkel van zadelmaker Oscar Driessen. Nog eerder was er een zadelmakerij (van Somers) op no. 25.

20. Het herenhuis no. 10 is gebouwd in 1910. Dat staat in de jaarsteen boven in de gevel.

21. Brouwerijstraat 9 is gebouwd in 1924 en no. 11 in 1925. Deze jaartallen zijn te vinden in “de eerste steen”.

22. Aan het eind van de Brouwerijstraat gaan we rechts de Postweg in. Dit straatje ligt hoger dan de Dorpsstraat. De Postweg is een gedeelte van de “Wagenbergsche Dijk”, die omstreeks 1400 is aangelegd.

23. Dit straat heet Postweg en herinnert aan het postkantoor dat van 1928-1958 gevestigd was op het adres Dorpsstraat 47.

De Postweg lag dus achter het postkantoor. De kantoorhouder was Wout (“de post”) van Gils. Tot 1937 was daar tevens de telefooncentrale met de vrouw van Wout “Sjo” als telefoniste.

24. We gaan rechtsaf de Dorpsstraat in. We passeren het familiebedrijf Van Alphen en Roest op no. 45. Dit bedrijf bestaat vanaf 1888. Vroeger was het een smederij met aan de overkant een wagenmakerij. Van Alphen en Roest heeft nu een modern pand aan de Thijssenweg.

25. Dorpsstraat 28 was van 1899 – 1963 een boterfabriek met de naam “Sint Gomarus”. De Gomarusstraat dankt er zijn naam aan.

26. No. 39, waar nu slagerij Hermans is gevestigd was vroeger ook een zadelmakerij (Dirkse). Vroeger woonden op Wagenberg en omgeving veel boeren. Elke boer had minsten 1 paard. Het paardentuig werd gemaakt en gerepareerd door zadelmakers.

27. No. 26 – nu café Nicortiny – was vroeger café “De Zwaan” van de Fam. van Gils. Van Gils was vroeger ook rietdekker (vandaar zijn bijnaam d’n dekker) en boer. Op zijn weiland achter Onderdijk 8 (komen we nog langs) lag het voetbalveld. Tot 1962 speelde VCW daar. De schuur is later door de Fam. v.d. Vorst omgebouwd tot dans- en feestzaal.

28. No. 16 heeft nog een rieten dak (zie foto). Vroeger was alleen het rechtse gedeelte woonhuis, de rest was schuur.

29. De woningen no. 23-21-19 hebben een zogenaamde Franse kap.

30. No. 17 is gebouwd in 1937 als pakhuis voor smid Vermunt. In 2007-2008 is het verbouwd tot woning.

31. Voordat we oversteken (bij no. 15) dat ligt op de hoek met Zuidveren even over deze Zuidveren. We kennen Zuidveren 1 en 2. Het gebied tussen de Vogelstraat en de Nieuwstraat heette vroeger “Zuidveren”. Nu lopen er 2 straatjes. Het zijn 2 doodlopende polderweggetjes in dit gebied. Vandaar dus die twee Zuidveren.

(die vroeger met elkaar verbonden waren). Vandaar dus die twee Zuidveren.

32. We steken nu over naar de Onderdijk. De Onderdijk loopt evenwijdig aan de Dorpsstraat die van oorsprong een dijk was. De weg onder langs de dijk kreeg dus de naam “Onderdijk”. In de Onderdijk stonden twee kolenschuren en enkele boerderijen.

33. Rechts naast no. 8 was vroeger de ingang naar het voetbalveld (zie punt 27). Door de week liepen er gewoon koeien.

34. Aan het eind van de Onderdijk staat links dus de oude boterfabriek. Je ziet een dubbele deur met grote ingemetselde stenen.

Deze stenen waren bedoeld om de wielen van de karren, die de boterfabriek in- en uitreden, te geleiden, waardoor de wielen ver genoeg van de muur en poort verwijderd bleven.

35. We gaan een klein stukje naar links en dan direct naar rechts weer de Dorpsstraat in, maar lopen nu richting kerk.

36. Op Dorpsstraat 51 woonde vroeger kleermaker Pieter Welten de bijnaam “Peer Doos” had.

37. De Gummaruskerk is gewijd aan aan de H. Gummarus (evenals de kerk in het Belgische Lier.

De Sint-Gummaruskerk is een Rooms-katholieke driebeukige Neogotische kruiskerk. De kerk is ontworpen door Petrus Johannes van Genk en gebouwd tussen 1903 en 1904. De kerk heeft een 67 meter hoge kerktoeren met spits, die voor een groot gedeelte bepalend is voor het dorpsgezicht van Wagenberg. Opmerkelijk is dat de toren net zo hoog is als het schip lang. De Gummaruskerk is een rijksmonument.

Tussen 30 april 2010 en oktober 2012 is de kerk geheel gerestaureerd.

38. Het gebouw naast de kerk (Dorpsstraat 58) is gebouwd in 1856 (zie de steen naast de voordeur) en deed dienst als pastorie.

39. Voor het kruisgebouw is in de bestrating een groot vierkant te zien met daarin een gedenksteen (zie foto). Op de plaats van het vierkant heeft de eerste

kerktoren van Wagenberg gestaan en wel van 1816 – 1905.

40. We gaan nu rechtsaf de Kerkstraat in en richting startpunt Plexat. Toch lopen we Plexat nog even voorbij. Het gebouw naast Plexat (Kerkstraat 24) werd in 1952 gebouwd als klooster voor de zusters van Etten. De naam die er boven staat “Maria Assumpta” betekend “Maria Hemelvaart”. Het gebouw is nu een “Thomashuis”.

41. Tegenover het “Thomashuis” staat de in 1980 gebouwde basisschool. Het beeld dat voor de school staat is van de hand van Niek van Leest. Het stelt de ontmoeting van de oudere (opa) met de jeugd (kind) voor.

(Deze wandeling is tot stand gekomen met medewerking van Johan v.d. Made van Heemkundekring “De Vlassel”.)